

Agresīva auditorija un medija “vārtu sargs”: principi, profesionālās lomas un ētikas dilemmas

Anda Rožukalne

Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas fakultāte, Komunikācijas studiju katedra, Latvija

Ievads. Šis ir trešais interneta ziņu portālu auditorijas un tai piedāvātā satura pētījums projektā “Interneta agresivitātes indekss”. Projektā, izvirzot hipotēzi, ka interneta komentāri var atspoguļot sabiedrības kopējo noskaņojumu un pēc tiem var prognozēt sabiedrības uzvedību, Rīgas Stradiņa universitātes pētnieku grupa skaidro sabiedrības noskaņojuma, tā verbālo izpausmju un satura mijiedarbību. Šis pētījums turpina izvērtēt, kā profesionālu žurnālistu un redaktoru pieņemtie lēmumi var vai nevar ietekmēt agresivitātes līmeni interneta komentāros portālos “Delfi”, “Apollo” un “Tvnet”.

Darba mērķis. Pētījuma galvenais mērķis ir salīdzināt visagresīvāk komentēto ziņu struktūru un saturu, diskutējot par interneta portālu redaktoru pieņemto lēmumu eventuālo ietekmi uz interneta komentētāju agresivitātes līmeni.

Pētījuma datu izvērtēšanai izmantota mediju dienas kārtības teorija un “vārtu sarga” teorija (*McCombs, Shaw, Cobb, Elder*), žurnālistikas kvalitātes izvērtējums veikts atbilstoši mediju normatīvo teoriju skatījumam (*Shudson, McQuail*) un profesionālās ētikas principiem.

Metodes. Pētījuma veikšanai izmantotas divas metodes. Ar kvantitatīvās kontentanalīzes palīdzību, atlasot visagresīvāk komentētās ziņas no 2013. gada marta līdz 2014. gada martam, izvērtēta to profesionāla kvalitāte. Savukārt interneta portālu “Delfi”, “Apollo” un “Tvnet” redaktoru profesionālās pieejas, redakcionālās darba rutīnas un pieņemtie lēmumi par ziņu formu un saturu analizēti, izmantojot datus, kas iegūti daļēji strukturētās kvalitatīvās intervijās.

Rezultāti un secinājumi. Pētījuma dati rāda, ka agresivitātes līmeni var ietekmēt ziņu temats, avots, struktūra un profesionālo principu ievērošana vai neievērošana. Interneta ziņu lasītāji ar agresīviem komentāriem vēršas ne vien pret ziņā minētajiem notikumiem un to varoņiem, bet arī pret ziņu pasniegšanas formu un autoriem. Agresivitāti internetā regulāri izraisa viena avota ziņas, kurās nav ievērota viedokļu daudzveidība vai ziņā kritiski atspoguļotajam cilvēkam nav dota iespēja atbildēt. Minētie aspekti ir cieši saistīti ar katra interneta ziņu portāla redakcionālo politiku un profesionālajām rutīnām. Ja žurnālists nevar ietekmēt reālos notikumus, kas nosaka ziņu tematus, viņš var noteikt ziņas informācijas avotu skaitu, tās saturu un kontekstu, virsrakstu. Savukārt portāla redaktors ietekmē ziņu izkārtojumu, izcēlumus, noteiktām ziņām piešķirot lielāku vai mazāku simbolisko vērtību.

Lai arī komunikācija interneta vidē veicina viedokļu apmaiņu, informācijas pieejamību, iegūtos datus var vērtēt atbilstoši vairākām mediju efektu teorijām, to vidū īpaši izceļot teoriju par klusuma spirāli (*Noelle-Neumann*), kas analizē apstākļus, kādos sabiedrība atsakās no diskusijas, ja tās forma vai saturs izslēdz noteiktus viedokļus un to izteicējus. Agresīva komunikācija internetā liek atteikties no līdzdalības diskusijā tiem auditorijas pārstāvjiem, kas nevēlas uzbrukt vai saņemt uzbrukumu, tādējādi komentētāju agresivitātes izpausmes var bremsēt publiskās sfēras (*Habermas*) veidošanos interneta mediju lietojuma situācijās un samazināt plurālisma līmeni publiskajā komunikācijā.